

УДК 911:371.3

Н.В. Свір

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

РОБОЧІ ЗОШИТИ ДЛЯ ТЕМАТИЧНОЇ АТЕСТАЦІЇ З ГЕОГРАФІЇ

Вступ. Проблема розробки системи тестових завдань на сучасному етапі перебудови школи набула нового значення і зараз має розглядатися як одна зі складових загальної проблеми демократизації і гуманізації освіти, розвитку творчих можливостей підростаючого покоління, як основа для самостійного набуття знань. А робочі зошити для тематичної атестації є сучасним перспективним засобом навчання, який створюється з метою поліпшення засвоєння, повторення, узагальнення, систематизації та перевірки знань учнів з географії.

Вихідні передумови. Саме в контексті випробування і перевірки розглядається залучення тематичної атестації у більшості наукових публікацій [1 - 3, 8 - 11]. Найбільш ґрунтовно питання теорії розробки завдань для тематичної атестації у тестовій формі висвітлено у працях В.С. Аванесова [1, 2], І.А. Раппопорта [10] та інших. Тести у їх працях передусім розглядаються як форма завдання, яка передбачає вибір правильної відповіді з декількох альтернативних, правдоподібних. Як у вітчизняній, так і в зарубіжній психолого-педагогічній літературі є дуже різні підходи до питання класифікації тестів, які використовуються у навчальній діяльності. Л. Бурлачук, С. Морозов виділяють тести досягнень, тести інтелекту, тести креативності, тести проєктивні та інші. Л. Банжевич, Л. Бечмен, В. Коккота, Дж. Оллер, М. Портал, Дж. Харріс пропонують класифікувати педагогічні тести відповідно до мети тестування. Інші науковці розрізняють тести за статусом, за структурою побудови. У практиці роботи школи найбільше використовуються тести успішності, інтелектуального розвитку, діагностики рівня засвоєння знань, умінь, ступеня сформованості багатьох якостей [6, 8].

Що ж до мети створення тестів, то насамперед їх групують за етапами дидактичного процесу, виділяючи тести попереднього, поточного, тематично-

го, і підсумкового контролю знань і вмінь [6]. Ми пропонуємо за метою створення розрізняти два типи тестів: діагностуючі і навчальні. До першого типу можна віднести тести тематичної атестації, формуючі, оскільки вони покликані діагностувати (визначити) рівень навчальних досягнень.

Формування цілей статті, постанова завдання. Робочі зошити для тематичної атестації з географії ми пропонуємо залучати з метою навчання і тільки в другу чергу можна використовувати їх для діагностування.

Виклад основного матеріалу. При складанні робочого зошити для тематичної атестації з географії для 6 кл., перш за все було проаналізовано шкільну програму з курсу «Загальна географія» для виділення тематичних блоків та узгоджений зі змістом підручник «Загальна географія» для 6 кл. (автори В.Ю. Пестушко, Г.Ш. Уварова, 2006 р.). Під час цього процесу враховували календарне планування з даного курсу та співвідношення часу, відведеного на навчальну діяльність та діагностування навчальних досягнень учнів.

Робочий зошит для тематичної атестації має уніфіковану структуру. Завдання сгруповані в шість тематичних блоків: 1-й «Вступ. Географічне пізнання Землі», 2-й «Земля на плані та карті», 3-й «Літосфера», 4-й «Атмосфера», 5-й «Гідросфера», 6-й «Біосфера. Географічна оболонка. Земля – планета людей. Людина і географічна оболонка»; кожний з цих блоків відповідає певному розділу і представлений в двох варіантах. Кожен варіант складається із 24 запитань.

1. Завдання 1 - 12 - з вибором однієї правильної відповіді - складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів відповідей, серед яких лише одна є правильною. Завдання 13 – 16 - з вибором декількох відповідей - складаються зі вступного запитання та семи варіантів відповідей, серед яких 3 або 4 правильні. Ці завдання мають на меті перевірити запам'ятовування вивченого матеріалу та вміння використовувати знання у нових ситуаціях.

2. Завдання 17-20 - на встановлення відповідності (логічні пари) - складаються зі вступного запитання, чотирьох варіантів, позначених цифрами 1, 2, 3, 4 та п'яти варіантів відповідей, позначених літерами А, Б, В, Г, Д. Ці завдання дозволяють перевірити розуміння смислу вивченого матеріалу та його застосу-

вання у нових ситуаціях. Завдання, крім тестової форми, можуть бути подані у вигляді фотографій, рисунків, фрагментів карт тощо.

3. 21 завдання - на встановлення правильної хронологічної або логічної послідовності - складається зі вступного запитання та чорирьох фактів, даних, географічних назв або подій, позначених літерами і розташованих у довільній формі.

4. 22-24 - відкриті завдання з короткою відповіддю - передбачають записати, поняття, визначення, прізвища мореплавців та дослідників, назви явища на основі опрацювання наведеного уривка документа або опису. Потрібно записати відповідь у відведеному місці тестового зошита.

На виконання одного тестового завдання в середньому відводиться від 30 секунд до 2 хвилин, тому рекомендується проводити тематичне оцінювання у вигляді тесту протягом 45 хвилин. Звичайно, вчитель, зважаючи на рівень підготовки учнів, має право скоротити чи продовжити час виконання тесту. Крім того, вчитель може використовувати запропоновані тести повністю чи розбивати їх на окремі блоки, використовувати не лише як тематичну форму контролю навчальних досягнень, а й під час вивчення і закріплення матеріалу теми, поточного оцінювання учнів, підготовки до ДПА.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши усі завдання, становить 48. При розробці схеми підрахунку балів використані підходи зовнішнього незалежного оцінювання.

За виконання тестових завдань учні можуть одержати:

- за завдання 1 – 12 з вибором однієї правильної або найкращої відповіді – 0 або 1 бал;

- за завдання 13 – 16 з вибором визначеної кількості правильних відповідей – 1 бал за кожну правильну відповідь;

- за завдання 17 – 20 з категорії логічних пар на встановлення відповідності або послідовності – 0, 1, 2, 3, 4 бали (жодної правильної відповіді – 0 балів, 1 правильна відповідь – 1 бал, 2 правильні відповіді – 2 бали, 3 правильні відповіді – 3 бали, 4 правильні відповіді – 4 бали);

- за завдання 21 з категорії хронологічної або логічної пари – 0, 1, 2, 3, 4 бали (жодної правильної відповіді – 0 балів, правильно визначена тільки категорія – 1 бал);

- за відкриті завдання 22 – 24 з короткою відповіддю - 0 або 1 бал за кожну правильну відповідь.

Для визначення оцінки кожного учня за виконання тесту (з максимальним числом балів 48) набрана ним кількість балів ділиться на 4 і округлюється до цілих.

З метою полегшення підрахунку балів, які учень отримує за тест, можна скористатися спеціальною таблицею.

Набрана кількість балів за виконання тестових завдань	Рівень навчальних досягнень учнів	Кількість балів за критеріями оцінювання навчальних досягнень
1 – 4	I. Початковий	1
5 – 8		2
9 – 12		3
13 – 16	II. Середній	4
17 – 20		5
21 – 24		6
25 – 28	III. Достатній	7
29 – 32		8
33 – 36		9
37 – 40	IV. Високий	10
41 – 44		11
45 - 48		12

Слід нагадати, що під час проведення тематичного оцінювання з географії тести виступають лише як одна з форм контролю. Для перевірки таких елементів підготовки учнів, як уміння аналізувати, узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, використовувати знання в життєвих ситуаціях,

уміння самостійно здобувати знання, логічність, доказовість у викладенні матеріалу; ступінь сформованості інтелектуальних, загальноосвітніх, специфічних умінь (робота з картографічними, статистичними та іншими додатковими матеріалами), тематичне оцінювання слід проводити у різноманітних формах: усні відповіді, розгорнуті письмові роботи, навчальні проекти, практичні роботи тощо.

Висновки. Запропонований робочий зошит для тематичної атестації допоможе вчителям географії у здійсненні об'єктивного контролю навчальних досягнень учнів, а учням дасть змогу краще підготуватися до зовнішнього незалежного оцінювання, яке чекає на них у майбутньому.

Література:

1. Аванесов В.С. Современные методы обучения и тестового контроля знаний. – Владивосток, 1999. – 125 с.
2. Аванесов В.С. Теоретические основы разработки заданий в тестовой форме. – М., 1995. - 168с.
3. Артюшин Г.М. Тестовий контроль як фактор навчально-пізнавальної діяльності студентів // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. - № 6. – С.50-51.
4. Гілецький Й.Р. Географія України: Тести і практичні роботи. 8 клас: Посібник для учнів. – Івано-Франківськ: НВ Місто, 2003. – 72 с.
5. Загальна географія: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.Ю.Пестушко, Г.Ш. Уварова. - К.: Генеза, 2006.- 287 с.
6. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання. – К.: Вища школа, 2001. – 565 с.
7. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К.: Вища школа, 1999. – 246 с.
8. Малихін А. Тести у навчальному процесі сучасної школи // Рідна школа. – 2001. - № 8. – С.7-8.
9. Назаренко Т. Зовнішнє незалежне тестування // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2006. - № 29-32. – С.7-9.
10. Раппопорт И.А., Сельг Р., Соттер И. Тесты в обучении иностранным языкам в средней школе: Пособие для учителей. – Таллин, 1987. – 205с.
11. Чельшкова М.Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов. - М.: Логос, 2002. – 432 с.